

Aan: Algemene Commissie voor LNV

Betreft: voorstel EU-richtlijn tegen Oneerlijke Handelspraktijken in de voedselvoorzieningsketen

Amsterdam, 29 augustus 2018

Geachte Kamerleden,

Op de agenda van het AO van 11 september staat het voorstel van de Europese Commissie voor een EU-richtlijn ter bestrijding van oneerlijke handelspraktijken (OHP's) tussen bedrijven in de voedselvoorzieningsketen. Het EC-voorstel verbiedt enkele OHP's (zie de annex) en verplicht iedere lidstaat tot het instellen van een publieke handhavingsinstantie die klachten anoniem behandelt en ook een onderzoeksmandaat heeft.

Nederland wordt daarmee tot een flinke inhaalslag bewogen. Tot voor kort leunde het beleid slechts op een vrijwillig initiatief van ketenpartners dat onvoldoende effectief bleek¹ en pleitte Nederland bovendien lang tegen Europese wetgeving. Het huidige kabinet is positief over het wetsvoorstel (BNC-fiche) en pleit op één punt zelfs voor een uitbreiding van de richtlijn: het betrekken van meer landbouwproducten (ook bloemen). Bovendien erkent het in de brief *Positie van de boer* de problematische scheve machtsverhoudingen in deze sector en de onderhandelingsmacht van supermarkten.

Ondergetekenden zien het voorstel als een goede en noodzakelijke stap om de toeleveringsketens van supermarkten eerlijker te maken. Wel hebben wij enkele suggesties om het EC-voorstel effectiever te maken, daarbij betrekken we ook de positie van Nederland.

Bescherming leveranciers van buiten de EU

Allereerst willen wij aandacht vragen voor leveranciers van buiten de EU. De richtlijn wil ook deze leveranciers toegang geven tot de klachtenmechanismen. Dat is een belangrijk element. Supermarkten hebben toeleveringsketens die over landsgrenzen heengaan. Juist deze leveranciers zijn kwetsbaar voor OHP's en een gelijk speelveld voor alle spelers in de toeleveringsketen is noodzakelijk.

► **Aanbeveling: Nederland moet zich hard maken om dit punt te behouden en beleidscoherentie vooropzetten.**

Zorg voor sterke Europese coördinatie

Europese supermarkten – waaronder Albert Heijn – versterken hun positie richting toeleveranciers door internationale bundeling van inkoop. Internationale supermarktinkoopgroepen zijn al sinds de jaren '80 actief, maar voor de meeste mensen onbekend. Onderzoek van SOMO vorig jaar bracht de werking en mogelijk negatieve effecten van deze inkoopgroepen aan het licht.² Kort daarop werd duidelijk dat dit soort allianties inderdaad betrokken zijn bij OHP's en een belangrijke reden zijn voor producentenorganisaties om Europese wetgeving tegen OHP's te steunen. Bovendien opereren supermarkten veelal in meerdere landen tegelijk. Het is belangrijk dat zij hun inkoopafdeling niet naar landen met minder strenge handhavingsinstanties verplaatsen.

¹ Nederland werkt tot nu toe met een privaat initiatief van LTO/FNLI/CBL, terwijl allerlei andere Europese landen veel verder gaan. Het Nederlandse mechanisme blijkt onvoldoende: er kwamen helemaal geen klachten binnen (terwijl NAV-onderzoek aantoonde dat primaire producenten wel degelijk klachten hebben). Maatschappelijke organisatie hebben in de vorige kabinetsperiode tevergeefs om steun gevraagd voor Europese maatregelen: <https://www.somo.nl/nl/brief-aan-kamp-tegen-oneerlijke-handelspraktijken/>

² SOMO rapport 2017 <https://www.somo.nl/nl/eyes-on-the-price/>

Een vooraanstaand Engels onderzoeksinstituut stelt dat een Europees orgaan nodig is voor het deponeren van klachten indien het voor gedupeerden onduidelijk is in welk land de behandeling zou moeten plaatsvinden en om te coördineren tussen twee of meer nationale toezichthouders.³ Helaas stelt de EC alleen dat laatste voor: de EU zorgt voor jaarlijkse uitwisseling van kennis en kunde tussen de nationale autoriteiten en voor een website. Nederland lijkt hiermee genoeg te nemen; ze pleit voor een ondersteunende rol voor de samenwerking tussen nationale handhavingsautoriteiten. Dat is naar onze mening niet genoeg.

► **Aanbeveling: Zorg voor een centraal punt in de EU dat een autoriteit toewijst als leveranciers niet weten in welk land ze terecht kunnen met klachten, dat op een vertrouwelijke manier informatie deelt (zeker als supermarkten in meerdere landen actief zijn) en dat aanstuurt op uniforme implementatie op nationaal niveau.**

Verbiedt alle soorten oneerlijke handelspraktijken

Het voorstel verbiedt enkele prominente oneerlijke handelspraktijken tussen grote inkopers en MKB-leveranciers. Deze lijst is echter verre van compleet. Onderzoek laat nog veel meer oneerlijke handelspraktijken zien die door zowel de EC als het EP worden erkend.⁴ Nederland pleit ervoor om deze lijst niet uit te breiden, maar wil wel dat lidstaten voldoende ruimte moeten krijgen om andere OHP's nationaal aan te pakken. In de brief *Positie van de boer* lijkt het of Nederland zelf alle OHP's wil verbieden, maar uit navraag blijkt dat het ministerie wil werken met dezelfde beperkte lijst als het EC-voorstel.

► **Aanbeveling: Zorg voor een algemeen verbod op oneerlijke handelspraktijken en een indicatieve lijst van specifieke oneerlijke handelspraktijken. Maak het mogelijk om de lijst aan te passen als er in de toekomst nieuwe OHP's bij komen. De EC moet hiertoe de bevoegdheid hebben.** Deze benadering bestaat al in de meeste lidstaten.⁵ Dit is van essentieel belang om omzeiling van de richtlijn door het gebruik van nieuwe of alternatieve oneerlijke handelspraktijken te voorkomen.

Geef ook grote leveranciers toegang

Nederland pleit op één punt voor een vernauwing van het EC-voorstel: het uitsluiten van MKB-bedrijven die onder een groter bedrijf vallen om te voorkomen dat grotere ondernemingen schijnconstructies gaan gebruiken om de regelgeving te omzeilen. Nederland volgt hierin de gedachte van de EC om alleen kleinere partijen in de keten te beschermen. Deze dienen vaak geen klacht in of spannen geen civielrechtelijke rechtszaak aan uit angst om een bestaande handelsrelatie met een sterke partij in gevaar te brengen.

► **Aanbeveling: Pleit juist voor een uitbreiding van de scope: ook grote leveranciers moeten hun zaak aanhangig kunnen maken.** OHP's komen in de gehele toeleveringsketen voor, daarin kunnen ook grote(re) bedrijven zitten die benadeeld worden en anoniem een klachtenprocedure willen starten.

Wij zijn graag bereid om onze punten verder toe te lichten.

Vriendelijke groet,

Gisela ten Kate, onderzoeker SOMO

Mede namens: Fairfood, Greenpeace, Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Oxfam en Supermacht.nl

³ British Institute Of International & Comparative Law 2014

https://www.biiicl.org/documents/188_fair_relations_in_the_food_supply_chain.pdf?showdocument=1

⁴ Resolutie van het EP 2016 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0250+0+DOC+PDF+V0//NL>

⁵ EC effectbeoordeling, p.38 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-3735471_en

Annex: Over welke OHP's hebben we het?

De OHP's in het EC-voorstel:

- Betalingen later dan 30 dagen voor bederfelijke voedselproducten;
- Annulering op korte termijn van bederfelijke voedingsmiddelen;
- Eenzijdige en retroactieve contractwijzigingen;
- Het risico van voedselverspilling opleggen aan leveranciers.

In sommige gevallen (alleen als de afspraken hierover onduidelijk waren tussen bedrijven):

- Onverkochte productrisico overdragen aan leverancier;
- Betalingen voor opslag, weergave en aanbidding;
- Bijdragen aan de promotiecampagne van de koper;
- Bijdragen aan de marketingcampagne van de koper.

Enkele voorbeelden van OHP's niet in het EC-voorstel:

- Koppelverkoop - gedwongen afname van producten of diensten van een aangewezen derde;
- Verkoop van producten onder de productiekosten om de verkoop van andere producten te stimuleren;
- Te strenge minimale levensduur hanteren om een eerder afgesproken bestelling te weigeren;
- Bestellingen annuleren of te verminderen als producten die niet voldoen aan cosmetische specificaties;
- Ondoorzichtige boetebedingen die niet in verhouding staan tot de geleden schade;
- Informatie achterhouden tijdens contractonderhandelingen of juist vertrouwelijke informatie gebruiken;
- Risicoafwenteling door het opleggen van een gegarandeerde marge;
- Kosten voor opname in het assortiment (vooraf te betalen toegangsvergoedingen);
- De kosten van bovenwettelijke eisen ten aanzien van duurzaamheid of dierenwelzijn; neerleggen bij leveranciers (dit is ook benoemd in de ambities van het regeerakkoord).